

Универзитет у Београду
Факултет политичких наука
Наставно-научном већу

На основу одлуке Одељења за новинарство и комунологију, констатовано је да је кандидат Небојша П. Кљајић завршио израду своје докторске дисертације под насловом: **ФУНКЦИЈЕ СТИЛОВА КОМУНИКАЦИЈЕ У ВОЈСЦИ СРБИЈЕ**. Наставно-научно веће је формирало Комисију за преглед и оцену докторске дисертације у саставу: ван. проф. др Лидија Мирков, председник; научни саветник др Владан Јовановић, члан; проф. др Слободан Ђукић, члан. Комисија у овом саставу је прегледала и оценила наведени докторски рад и Наставно-научном већу Факултета политичких наука Универзитета у Београду подноси следећи

ИЗВЕШТАЈ

О ПРЕГЛЕДУ И ОЦЕНИ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

1. Основни подаци о кандидату

Небојша Кљајић рођен је 12.08.1981. године у Београду. Након завршене Земунске гимназије уписао је Војну академију, где је дипломирао 2005. године. Мастер студије на Факултету за културу и медије завршио је 2011. године на студијском програму Управљање културом и медијима, новинарство и односи са јавношћу, са академским звањем *дипломирани мастер комунолог*. Наведени студијски програм завршио је са просечном оценом 9.14.

Као припадник Војске Србије налазио се на бројним командирским и штабним дужностима. Од 2020. године асистент је на предмету *Вештине комуницирања* на Војној академији Универзитета одбране.

Учествовао је у организационом одбору Научне конференције војних наука „ВојНа 2023” која је одржана на Војној академији од 16.05. до 17.05.2023. године. На наведеној конференцији налазио се у улози модератора панела „Допринос друштвених наука систему одбране” и излагао је рад на тему „Значај медијске писмености за припаднике Војске Србије”.

Учесник је бројних активности Војне академије на пољу промоције војног позива и институција војног школства.

Објављени радови кандидата

1. Функције интерне комуникације у војноорганизационим системима, *Војно дело*, Београд, вол. 74, бр. 1, стр. 60-144, 2022.

2. Значај медијске писмености за припаднике Војске Србије, *Војно дело*, Београд, вол. 75, бр. 4, стр. 46-59, 2023.
3. Мићо Сувајац, Ненад Ковачевић, Александар Петровић, Небојша Кљајић, Кадетска бригада – корени, савременост и перспективе развоја, *Зборник радова са научног скупа Школе националне одбране, „Сорлог 2015”*, 2015, стр. 91-99.

Основни подаци о дисертацији

Докторска дисертација под насловом ФУНКЦИЈЕ СТИЛОВА КОМУНИКАЦИЈЕ У ВОЈСЦИ СРБИЈЕ садржи 207 страна, од чега је 187 страница текста. У раду се наводи десет нумерисаних поглавља, од којих резултати истраживања заузимају 169 страница. Такође, у раду су присутне илустрације у облику фотографија и табеле. У раду је садржано 25 фотографија и пет табела. У списку литературе иза текста постоји укупно библиографских 172 јединица и е-извора. У том списку су обједињени релевантна научна и стручна литература, новински и други извори цитирани у раду, односно, на које се позивао аутор рада. Иза тога се налази списак видео материјала и фотографија, као и списак других релевантних линкова и база података и списак интернет извора. Осим претходно наведеног, у раду се налазе и сажетак, биографија кандидата и прилози изјава о ауторству, о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада и о коришћењу.

2. Предмет и циљ дисертације

Предмет урађене докторске дисертације јесу функције стилова комуникације припадника Војске Србије у служби њихове комуникативне ефикасности. Истражене су функције коришћења различитих избора језичке грађе у писаном и говорном војном дискурсу. Односно, анализирано је какав све контекст добија језички израз, како се идентификује и како утиче на производњу значења. У раду је посебно приказан веома разуђен војни функционално-стилски комплекс, језичке варијације и стилогеност језичких израза у различитим комуникативним ситуацијама припадника Војске Србије.

После уводних разматрања, кроз теоријски оквир овог рада, аутор теоријски објашњава кључне појмове као што су стил, језик и комуницирање. Касније, кроз анализу различитих поступака војске и њених јединица, објашњава карактеристичну употребу стила и наводи адекватне примере за то. Посебну пажњу, аутор посвећује значају етике у војној комуникацији и на који начин она може да буде примењена. Потенцира и значај различитих високообразовних институција као значајан елемент у формирању етичког војника.

Циљ рада био је да се истраже ефекти интерне комуникације и комуникације припадника Војске Србије у медијима масовног комуницирања. Други циљ рада се

односио на то да се анализом језика и стила војног дискурса покаже да функционални стилови, прилагођени комуникативној ситуацији, унапређују продуктивност комуникације у Војсци Србије.

Научна и друштвена оправданост

Шири друштвени значај огледа се у потреби да се унапреди писана и говорна култура изражавања припадника Војске Србије. Писано и говорно изражавање војних руководиоца и војника значајно је и са аспекта успешне реализације додељених мисија и задатака Војске Србије. Резултати истраживања, добијени с аспекта комуникативне функционалности, поуздана су основа за утврђивање даљих праваца развоја језика и стилова комуникације у Војсци Србије.

Научни допринос овог истраживања огледа се у обезбеђивању додатних сазнања о језику и функцијама стилова комуникације у Војсци Србије. Овим истраживањем јасније се уочава да језик и стилови комуникације нису довољно истражени у војноорганизационим системима.

Друштвени допринос истраживања огледа се у адекватној елаборацији која отклања било какву сумњу о значају унапређења културе писаног и говорног изражавања припадника Војске Србије и адекватне примене стилова комуникације у служби остваривања комуникативне ефикасности.

3. Хипотезе од којих се полазило у истраживању

У овом раду је средиште било на једном општем истраживачком питању и два специфична истраживачка питања.

Опште истраживачко питање у овом раду гласи: Како су стилови комуникације припадника Војске Србије прилагођени комуникативним ситуацијама у којима се налазе?

Осим тога, постављена су и два специфична истраживачка питања:

- У каквом су односу функционални стилови и ефикасност војне комуникације?
- Који су основни проблеми језика и стила у говорној и писаној комуникативној пракси припадника Војске Србије?

Истраживање у овом раду се односило на једну основну и четири помоћне хипотезе.

Основна хипотеза гласи: Применом различитих стилова, прилагођених функционалној намени, унапређује се ефикасност комуникације у Војсци Србије.

Помоћне хипотезе су следеће:

- Непримењивањем одговарајућег стила војних команди умањује се ефикасност извршавања стројевих радњи, тактичких и ватрених борбених задатака.

- Доминантна примена административног стила у медијима масовног комуницирања умањује ефективност комуникације припадника Војске Србије у промоцији војног позива.
- Језик и стил војне литературе (војних правила и упутстава) функционалан је и усклађен са потребама војника и војних руководиоца.
- Функционално прилагођен језик и стил има значајну улогу у мотивисању припадника војске у мирнодопским и ратним условима.

4. Кратак опис садржаја дисертације

У „Уводу”, првом поглављу докторске дисертације, формулисан је истраживачки проблем и указано на очекиване резултате и научни допринос.

У другом поглављу, које има назив „Историјски преглед развоја стилске мисли и одређење појма стила”, аутор објашњава централни појам рада – стил. У другом подпоглављу приказује развој стилске мисли у војсци, са посебним освртом на војску Србије.

У следећем поглављу „Комуникација и стилистика”, теоријски је обрађен појам комуникације и функција коју она има у различитим друштвеним околностима. У оквиру овог поглавља пажња је усмерена и ка значају комуникативног аспекта у деловању војске. Значајан део поглавља посвећен је и невербалној комуникацији.

Четврто поглавље има наслов „Интерна комуникација у војноорганизационим системима” обрађен је појам интерне комуникације и на који начин она функционише у војним структурама и организацијама. Сви ти појмови су повезани и стављени у контекст комуникација и употребе језичких конструкција приликом деловања војних активности. Аутор се усредсредио на најчешћу употребу речи приликом давања команди војницима. Истовремено, аутор да је сликовну илустрацију на који начин војници испуњавају команде које добијају. Аутор посебну дистинкцију прави између издавања команди и употребе речи у мирнодопским условима и током борбених дејстава. У другом делу овог поглавља, аутор анализира на који начин се употребљава језик приликом различитих војних свечаности као што су свечана примопредаја дужности, обележавања Дана војних јединица и слично. Анализом су обухваћени говори генерала који су уследили након војних вежби. Аутор је за све елементе које је обрадио у овом поглављу, додатно обогатио веродостојним примерима.

У наставку истраживачког дела, уследило је поглавље пет под називом „Стилови комуникације у служби промоције војног позива”. У оквиру овог поглавља анализиране су изјаве различитих официра у различитим временским периодима, а највећи део анализираних материјала је из емисије Радио-телевизије Србије (РТС) *Дозволите*. Аутор закључује у том делу да је доминантан стил административан и да употребом тог стила у највећој мери официри комуницирају у јавном дискурсу.

Шесто поглавље „Рекламни стил” имало је за циљ да теоријски прикаже појмове који су важни за остатак рада. Захваљујући тим теоријским основима, аутор, у другом делу поглавља, развија анализу стилова које је Војска Србије користила у својим промотивним активностима у оквиру различитих конкурса које су расписивали.

Анализа је, даље, проширена и у оквиру седмог поглавља „Саопштења за јавност Министарства одбране”. Аутор је анализирао три саопштења Министарства одбране из 2024. године. На крају овог поглавља, аутор закључује да су саопштења писана на „пажљив” и „одговоран начин”.

У наредном, осмом поглављу, под називом „Етика и војна комуникација” истиче се у којој мери је неопходно да војска поштује етичке стандарде функционисања, а самим тим и етичност у интерној комуникацији. Све то је додатно утемељено релевантним референцама и поткрепљено примерима.

Девето поглавље „Војне школе као пример доброг стила” представља једну врсту препорука како млади војници могу да развију свој стил у правилном смеру. Аутор објашњава колику су важност војне школе имале током историју у развоју квалитетних војника. Закључује се да је најзначајнија функција војних школа у томе што омогућава будућим официрама да прођу кроз различите улоге које их чекају током професионалне каријере, а стил комуникативног опхођења представља веома битну компоненту.

Последње, десето поглавље је „Закључак” у оквиру којег се даје најважнији осврт на анализу која му је предходила. На тај начин је појашњено због чега се комуникациони аспект налази у непосредној вези са војном професијом и на који начин се она испољава у свакодневном вршењу војних активности. Још једном је истакнут значај образовања у сектору војске који омогућава развој критичке мисли и способности исправне језичке комуникације, али доприноси и етичком опхођењу.

5. Методе примењене у истраживању

Методолошки оквир истраживања је интердисциплинаран. У емпиријском истраживању коришћена је метода стилске анализе. Као помоћна метода коришћена је метода анализе дискурса као компатибилна метода у истраживању говорне и писане комуникације која се допуњаује у служби дубљег истраживачког обухвата ефеката стилова комуникације у Војсци Србије. У оквиру стилистике као одабране теоријске перспективе, истраживачки приступ је квалитативно-стилистички. Кључно епистемиолошко становиште у овој докторској дисертацији + је критички реализам, услед чињенице да ће се критички преиспитати језик и стил комуникације припадника Војске Србије у разноврсним комуникативним ситуацијама савремене војне праксе, трагајући за научним објашњењем овог феномена и давањем конкретних предлога за њено унапређење. Тумачење стила у најопштијем смислу утемељено је на одређењу које даје Марина Катнић Бакаршић. За њу стил представља „начин изражавања одређеног садржаја, тачније различити начини изражавања истог садржаја”.

У дисертацији се као полазна основа у истраживању војног функционално-стилског комплекса користи типологија функционалних стилова Бранка Тошовића. Стилска анализом је служила за утврђивање репертоара језичко-стилских средстава у војној комуникацији. Анализом језичко-стилских карактеристика војног дискурса издвојили су се доминантна стилска обележја војне комуникације. У истраживачком делу дисертације примењена је и метода анализе дискурса. Истраживање у овој дисертацији било је спроведено на корпусу одабраних писаних и говорних исказа припадника Војске Србије. Писана комуникација истражена је у оквиру војне службене преписке, научне литературе, важећих *Правила* и *Унутстава* Војске Србије, као и саопштења објављених на сајту Министарства одбране. Приликом истраживања усмене комуникације користили су се говорни искази војних лица, забележени у научној и стручној литератури, као и аудио-визуелне записи, приказани на телевизији и објављени на домаћим веб порталима. Као извор језичке грађе, доминантно је коришћен Јутјуб (YouTube) канал и сајт Министарства одбране и Војске Србије, као и доступни аудио-визуелни записи Војнофилмског центра „Застава филм”. Такође, у раду су примењена и искуства из комуникативне праксе, аутора ове дисертације, као припадника Војске Србије који се налазио на бројним командним, штабним и наставничким дужностима. Као основна јединица анализе посматрају се текст и говорни исказ.

6. Остварени резултати и научни допринос

Имајући у виду значај професије коју војска има за целокупно друштво и да тај значај превазилази националне границе, јасно је да комуникативни аспект има важну присутност у оквиру тог система. Из тог разлога постоји јасна потреба да се примена комуниколошких чинова у функционисању војног система истражи и представи широј заинтересованој јавности јер може да допринесе да се у оквиру високошколских установа ова тема додатно обради и омогући позитивне ефекте у формирању младих људи што доприноси и развоју читавог друштва.

У овом раду је комуникациони стил који војска примењује посматран и анализиран из више различитих углова, тачније из перспектива интерне комуникације које се одвија између припадника војске и комуникације коју иницирају различити органи унутар војног система према широј јавности. Основна хипотеза на којој је био заснован рад била је да се применом различитих стилова, прилагођених функционалној намени, унапређује ефикасност комуникације у Војсци Србије. Аутор закључује да војни руководиоци припремају и обучавају своје потчињене за веома сложене захтеве које намећу мисије и задаци, додељени Војсци Србије у мирнодопским и ратним условима. Да би се оне успешно оствариле, командири и команданти не могу бити само пуки преносиоци формалних захтева, наређења и команди. Војнички живот и рад свеобухватнији је од формалног издавања наредби, заповести и команди и саткан је од свих оних потреба које војнике и старешине треба да учине стручним, моралним и мотивисаним – људима од

интегритета који су избором своје професије постали посебни, јер су се полагањем војничке заклетве обавезали да ће своју земљу бранити, не жалећи да у тој борби жртвују и свој живот. Зато се од војне комуникације очекује више него од формално унифицираног језичког варијетета уобличеног стилем командовања и административним функционалним стилем. Брига о начину језичког изражавања подразумева функционалну поливалентност језика чија обележја, форму и норму намећу примерена језичка средства, прилагођена циљу и контексту комуникације. Ови захтеви су војнички, али и људски, те се могу разумети у контексту сагледавања свих оних потреба у *цивилном друштву* које човек остварује у свом радном окружењу, породици, са пријатељима и друштвеној заједници у целини. Све наведене комуникативне ситуације старешинама и војницима на бојишту адресира њихов непосредни командир и командант, чији је задатак да изгради и негује војнички дух, постојан у миру и рату, у свом непоколебљивом опредељењу које представља највиши ниво психофизичке спремности и одлучности коју једно друштво може да постави пред своје грађане. Стога се недвосмислено може закључити да природа војноорганизационих система ставља војне старешине у бројне комуникативне ситуације у којима је језик драгоцен механизам у конструисању војничке стварности и ефикасности у извршавању свакодневних задатака. Управо та стварност која генерише војничку ефикасност садржана је и у бројним функцијама стилова комуникације, усклађеним са циљом и контекстом комуникације.

Прва посебна хипотеза у раду је да се непримењивањем одговарајућег стила војних команди умањује ефикасност извршавања стројевих радњи, тактичких и ватрених борбених задатака. Стилска анализа језика војних команди показала је њихову виталност у савременој војној пракси. Оне су формулисане тако да имају функцију деловања. Овај ефекат се остварује њиховом сажетошћу, недвосмисленошћу, поделом на разделе – слоге – местима наглашене паузе, ритмом и интонацијом. Зато је улога доследног придржавања језика и стила војних команди од изузетног значаја за извршавање стројевих радњи, ватрених и тактичких задатака. У војним командама посебно је важно да ознака коју војни руководиоци испоручују у врло кратком временском интервалу буде тачно означена и прецизно и недвосмислено схваћена код потчињених. Зато је у језику и стилу војних команди посебно изражена економичност језичког израза која се саопштава заповедним начином. Тај унифицирани језички код ритуалног карактера одређује основна обележја стила војних команди. Свако одступање од њега на фонолошком, морфолошком, семантичком и синтаксичком плану ствара зону несигурности, заправо услове за погрешно читавање језичког кода на релацији претпостављени – потчињени. Аутор указује и на најчешће грешке у говорној реализацији извршних команди односе се на одступања у односу на њену акустичку стандардизацију кроз интонацију, ритам и паузу:

- када се извршни део команде изговара недовољно наглашено у односу на припремни део команде, чиме се повећава вероватноћа да се команде не изврше једноремено;

- када се не направи пауза између припремног и извршног дела команде, чиме се угрожава функција припремног дела команде која се односи на потребно време неопходно војнику како би правовремено извршио извршни део команде;
- проблеми са артикулацијом, када се гутају слова. Потребно је да се свако слово – фоностилом (самогласник и сугласник) јасно изговори; када се команде не изговарају довољно гласно.

Друга посебна хипотеза је да доминантна примена административног стила у медијима масовног комуницирања умањује ефективност комуникације припадника Војске Србије у промоцији војног позива. Држећи се круте форме, војни руководиоци тешко се ослобађају формализма, а то их чини неинвентивним у коришћењу разноврсних могућности које нуди функционално-стилски комплекс. Овај реторички манир посебно је присутан у активностима припадника Војске Србије приликом промоције војног позива у медијима масовног комуницирања. Поред недовољно развијених стилских компетенција, приметна је несигурност војних лица на пољу језичке инвентивности и њихова излагања доминантно су усмерена исказивању фактографског садржаја окованог административним нормама, а мање испуњењу другог важног услова који тражи добар стил, а то је начин на који то саопштити и да буде прикладно циљној групи којој се обраћају. Зато су приметна и децидирана – дословна – преузимања одредби из војних правила, упутства и нормативно-правног оквира конкурсне документације за упис у војне школе. Истраживање је показало да административни стил у значајној мери негативно утиче на продуктивну вредност јавне комуникације. Комуникација постаје шаблонизован образац који не доприноси подстицању и анимирању младих људи за упис у војне школе. Такав стил у којем су доминантни канцеларизми и обележја бирократског језика није жив, недовољно је разумљив и неподстицајан циљној групи којој се припадници војске обраћају. Зато је потребно да се у овом стилу комуникације примењује знатно шири репертоар језичког инвентара. Таква језичка моћ захтева и стицање неопходних стилских компетенција припадника војске у којима пресудну улогу имају институције војног школства. Бирократски језик као окамењен и монотон вид комуникације смањује капацитете језичке моћи у генерисању свих вредности и предности војног позива које војну професију чине атрактивном и која може наћи своје место у избору младих људи без обзира на *modus operandi* савременог потрошачког друштва. Дакле, језиком и стилем комуникације припадници Војске Србије треба да допру до младих људи који се одлучују да се професионално посвете војном позиву.

Трећа посебна хипотеза била је заснована на томе да језик и стил војне литературе (војних правила и упутстава) је функционалан и усклађен је са потребама војника и војних руководиоца. У дисертацији је потврдјено да се језик и стил војних правила и упутстава према својим стилским обележјима може сврстати у жанр административног функционалног стила чија је превасходна функција правилно, правовремено и безбедно извршавање војних радњи и поступака на најрационалнији начин који је лако разумљив њеним припадницима без обзира на ниво стручне спреме и животног искуства. Своје

место у овом стилу писаног изражавања не могу пронаћи други функционални стилови јер би примена њихових језичких средстава отворила *широк фронт* језичких недоумица. Практичне војне радње приказане су поступно и унифициране су за све припаднике Војске Србије у складу с родом и службом. Графостилеми у војним правилима и упутствима у функцији су додатног објашњавања дефиниција и других садржаја војних текстова, као и за императивно апострофирање мера за рад на безбедан начин. Доследном применом обележја административног стила у војним правилима и упутствима доприноси се тачном, јасном, сажетом и недвосмисленом разумевању у издавању и извршавању војних радњи и поступака. Информативно језгро додатно допуњују шеме, слике и војни симболи. На синтаксичком плану честа је номинализација језичког израза коришћењем декомпонованог предиката, што је доминантно стилско средство у војној литератури која се бави обуком. Економичност језичког израза додатно се остварује употребом скраћеница устаљене војне терминологије. Стилски поступак синонимије није одлика узорности овог стила писане комуникације јер може створити широко поље различитих интерпретација и додатно угрозити семантичку недвосмисленост. Зато се на лексичком плану примењују карактеристичне језичке конструкције, војне лексеме и синтагме. Употреба декомпонованог предиката детаљније и прецизније описује радњу коју војник треба да изврши, односно представља се амбијент у ком се активност дешава, што не би било добро методички обликовано ако би се исказало простим глаголским предикатом. Војна правила и упутства су написана тако да укажу како се нека радња тачно изводи, а декомпоновани предикат има снажну упућивачку улогу. У реченицама нема афективних садржаја – личног односа – што је функционално и у складу са одликама административног стила. Поглавља војних правила и упутстава су типска – шаблонизована – што читаоцу омогућава лако сналажење и брзо проналажење теоретских одредби. Врло уочљиво обележје текстова војних правила и упутстава јесте појава колективног аутора, што значи да институција стоји иза ауторског означања. Овај задатак се додељује најстручнијим војним експертима са потврђеним искуством рада у јединицама Војске Србије. Све врсте наоружања и војне опреме имају своје правило, упутство или приручник за коришћење, што јасно указује колико је важно да се радње изводе унифицирано, прецизно, доследно и тачно. Можемо закључити да је језик и стил војне литературе (војних правила и упутстава) функционалан и усклађен са потребама војника и војних руководиоца.

Четврта посебна хипотеза јесте да функционално прилагођен језик и стил има значајну улогу у мотивисању припадника војске у мирнодопским и ратним условима. Истраживање је показало да постоје бројне комуникативне ситуације у којима се мотивација припадника војске додатно изграђује преплитањем више функционалних стилова, јер фонд језичких средстава једног функционалног стила нема довољну моћ да оствари мотивационе ефекте, па се може рећи да овај стил као начин преношења информације заслужује посебно место у типологији војног функционално-стилског комплекса. У овој дисертацији је потврђено да је овај стил комуникације флексибилнији и

разноврснији u izboru прикладних језичких средстава. Војни руководиоци морају врло пажљиво да бирају лексикy, језичка средства и начине коришћења језичке грађе у служби мотивације припадника војске. У дисертацији је доказно да се продуктиван избор лексичког фонда не може пронаћи само у једном, већ треба вешто и примерено позајмљивати из свих функционалних стилова. Кроз примере из усмене војне комуникације представљени су делотворни модели за мотивисање припадника војске, који се доводе у везу са изградњом моралних и професионалних вредности (официрска част, одговорност, развијање осећања дужности и родољубља, јунаштво и витештво, колективни дух и солидарност), уз посебан осврт на примењена стилска средства која делују продуктивно на релацији претпостављени–потчињени. Примерено прожимање функционалних стилова заступљено је у језику и стилу саветовања, стилу рапорта, периоду прилагођавања војника током првих војничких дана, а посебно у непосредном разговору старешина и војника у најтежим околностима, као што су ратне. Реч која крепи душу, реч која рађа, реч разумевања и подршке тражи више од онога што су домети административних језичких образаца. У овом стилу комуникације тражи се и фамилијарна, пријатељска реч, реч која у војној средини замењује све оно што војник очекује да чује од својих најближих – породице, пријатеља и особа од поверења. У борбеним дејствима који представљају услове великих физичких и психичких напора, војник непосредно уз себе има само своје претпостављене и себи равне. Зато је улога командира и команданата веома сложена и представља више од само круте и заповедне. О мотивационим ефектима функционално-стилског прилагођавања у складу са циљем и контекстом комуникације потврђено је и кроз сведочења припадника војске, који су у овој дисертацији истакнути као непосредни учесници борбених дејстава током НАТО агресије на Савезну Републику Југославију 1999. године. Војници и старешине истакли су значај непосредне комуникације војника и старешина у којима су изражени делотворни и војнички примерени елементи разговорног стила. Такође, једна од функција говора на војним свечаностима, обраћања старешина у припреми и након реализације војних вежби и ратних беседа јесте мотивациона, а језик и стил су у функцији јачања заједништва, морала и борбеног духа јединице. У дисертацији је доказано да ови говори захтевају употребу широког распона прикладних језичких средстава из различитих функционалних стилова. У њима се препознају обележја језика и стила командовања, административног, књижевноуметничког и разговорног стила. Прожимање обележја разговорног, књижевноуметничког и стила командовања комуникацији дају додатну прозорност, саопштавају емпатију, разумевање, приказују одлучног и храброг старешину који брине и који је заједно са својим људима и када је најтеже. Разговорни стил омогућава додатну непосредност када је то примерено и драгоцену размену информација на релацији претпостављени–потчињени. То су речи које треба добронамерно да укажу на потребу да старешина зна како је, али и какав је војник изнутра, које проблеме има и како то старешина да реши, а примери из војне праксе, представљени у овој дисертацији, показали су да праве речи на правом месту имају велику делотворну моћ. Припадници војске

очекују од својих командира и команданта да поседују моћ у тачном и правилном командовању и руковођењу које уз речи наде, надахнућа, емпатије, личног примера, стеченог знања из опште културе друштвено угледног официрског кора, старешини дају суштински ауторитет и атрибуте узорности.

7. Закључак

У овом раду је приказано на које начине се комуникациони стилови користе и употребљавају у различитим формама војних делатности и активности.

Значај се огледа у томе што је аутор кроз интердисциплинаран приступ успео да открије какав стил и дискурс је присутан у војној комуникације како на интерном нивоу, тако и када се комуницира са јавности. То представља један од првих таквих анализа у нашој држави што додатно даје на значају и вредности овом раду. Ту пре свега треба истаћи чињеницу да је кандидат у свом раду анализирао и направио разлику у комуникационом стилу који припадници војске користе приликом деловања у мирнодопским условима, а који када је војска у борбеним дејствима. Такође, обрађене су и значајне форме попут саопштења или реклама, која представљају веома значајне начине да Војска Србије и Министарство одбране комуницира са јавношћу. Посебно треба истаћи то што је аутор указао на значај етичког понашања припадника војске и да из међусобне добре и разумљиве комуникације долази до испуњења тог неопходног услова етичког понашања које је важно за исправно војно деловање. Уз то, предочено је да је досадашња пракса показала да различите образовне институције имају значајну улогу у формирању критичког и етичког понашања будућних припадника војске и да из тог разлога значај обрађивања појмова попут стила, језика, употребе језичких конструкција и слично, представља потребу која је неопходна за правилно формирање младих кадета, а што последично доприноси и читавом друштву.

Имајући у виду све претходно наведено, закључак је да је докторска дисертација Небојше П. Кљајића урађена је у потпуности у складу са одобреном пријавом. Овај рад представља оригинално и самостално научно дело према научним, стручним и методолошким условима постављеним за израду оваквог рада. Закључци до којих је кандидат дошао поткрепљени су релевантном литературом и самосталним истраживањем.

Комисија на основу прегледа докторске дисертације констатује да је кандидат показао способност критичког промишљања функционалности стила у околностима војног комуницирања и да је ефикасно користио научне и стручне текстове домаћих и страних аутора да би поткрепио своје тезе. Дисертација испуњава све методолошке, истраживачке и техничке стандарде за израду научног рада, те Комисија закључује да дисертација под насловом „Функције стилова комуникације у Војсци Србије” испуњава све формалне услове за јавну одбрану, као и да представља оригинално научно дело које даје значајан допринос разумевању коришћења комуникацијских стилова у војсци.

На основу свега наведеног, Комисија предлаже Наставно-научном већу Факултета политичких наука Универзитета у Београду да усвоји овај Извештај о прегледу и оцени докторске дисертације МА Небојше П. Кљајића, под насловом ФУНКЦИЈЕ СТИЛОВА КОМУНИКАЦИЈЕ У ВОЈСЦИ СРБИЈЕ, да формира Комисију за јавну одбрану у истом саставу, као и да докторску дисертацију, поднети извештај и своју одлуку упути надлежном телу Универзитета у Београду на даљу процедуру.

У Београду, 27. новембар 2025. године

Комисија:

Проф. др Лидија Мирков, председник

Научни саветник др Владан Јовановић, члан

Проф. др Слободан Ђукић, члан
